

Izbeje vsak štetek in velja s posebnim vredniti v Mariboru s posredstvom na dom na c. l. 40 K. pri l. 23 K. za četrt leta 10 K. Izven Jugoslavije 50 K. Naročila se pošlje na upravnitvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopiše do odpovedi. Naročila se plačuje naprej. — Telefon št. 229. —

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Učijo „Katalo inakovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroska c. št. 5. Recepti se ne vračajo. Upravništvo sprejema naročila, inserate in reklamacije. Cena inseratov po dogovoru. Za večkratne oglašbe primerna popust. Nezaprite reklamacije se pošiljajo prosto. — Telefon št. 229. —

42. številka

Maribor, dne 20. oktobra 1921.

55. letnik.

Balkanizem proti jugoslovanstvu.

Centralisti, ki so pri nas zastopani v demokratih in samostojnih, pravijo, da vlada današnja vlada na podlagi popolne enakopravnosti treh narodov: Srbov, Hrvatov in Slovencev in da stremi za tem, da se ustvari iz teh treh plemen eden močan in enoten narod in da v naši državi sploh ni ne srbskega, ne hrvaškega, ne slovenskega vprašanja, temveč samo vprašanja enotnega jugoslovanskega naroda. Tako govorijo demokrati pri nas doma, doli v beograjskih družbah pa samo s to spremembo, da jugoslovanstvo zamenjavajo s srbstvom, Beograjska politika ni jugoslovanska, temveč srbska, ker politični prvaki že od nek daj živijo v mislih, ustvariti Veliko Srbijo, hrvaški in slovenski živeli pa podvrčeni srbskemu. Od teh namenov niso popustili in odkar je konec svetovne vojne skušajo z vsemi sredstvi in z vso močjo, da jih izvedejo. Balkanizem in balkanske navade nam niso bile poznane, zato ni bilo težko velesrbskim politikom, zvalitv in ljubavni in lepimi besedami v letu 1918 in 1919 dokaj slovenskih in hrvaških politikov današnje opozicije na svojo stran in do sodelovanja v vladi. Slovenci in Hrvati so videli tedaj v vsem političnem delovanju samo narodnostno smer in niso niti prišli na misel, da bi jih srbijski politiki hoteli in mogli na kak naša izkoristiti.

S tem, da so jih dobili v vlado, so velesrbi dosegli, kar so hoteli. Dobro vedo, da druge evropske države, ki so velesrbsko politiko že poprej, zlasti pa iz svetovne vojske poznale, z veliko pozornostjo zasledujejo vsak pokret mlade države Jugoslavije, so se hoteli sedaj pokazati celemu svetu kot edino sposobni državni vodniki, češ, glejte Hrvati in Slovenci, o katerih ste mislili, da vsled kulturnih in drugih razlik ne bodo mogli izhajati z nami, so se nam popolnoma udali — v vladi, ki se vodi po našem načinu, so dobili svoja škurna mesta, mi pa glavno besedo. Nekaj časa je pri tem nes ostalo in balkanska politična načela so se vedno bolj utrjevala, raslo je pa tudi spoznanje pri Slovencih in Hrvatih, da to ni pot jugoslovanstva, temveč pravega, pravečnega balkanizma, ki je že poprej tako umazano in nasilno politiko vodil na Balkanu.

Prislo je do razkola, na eni strani velesrbstvo, na drugi pa narodnozavedni Slovenci in Hrvati. Velesrbi janci so si obdržali vlado in v njej nekaj ljudi iz slovenskih in hrvaških

krajev, ki so izdali svoje narodne težnje, slovensko in hrvaško večino se pa potisnili v opozicijo. Manjšina je bila večini ustavo in danes smo tako daleč, da ves svet gleda na naše razmere kot na veliko čudo, ki ima primere samo še v nasilju nekdanje avstro-ogrske monarhije.

Na važnih mestih so samo Srbi, pa naj bo to v notranji ali v zunanji politiki. Velesrbska politična nadvlada gre za tem, da bi s silo zlomila politično zavest hrvaškega in slovenskega življa ter kar se le da izmolkla iz njega. Nalagajo se silni davki in srbski politiki izvajajo ta strašni davčni pritisk vedno tako, da z vso silo zadene Slovence in Hrvate, dobro vedo, da je pri nas red, da so vse reči natančno vključene in da je naš narod navajen, svoje obveznosti z največjo natančnostjo izpolnjevati, dočim se za Srbijo laško vedno najde kak izgovor. Najhujši davki so odmerjeni za one vrste produkcije in obrti, ki v Srbiji sploh ne obstojajo ali pa so še le v pivem početku.

Težke posledice te politike se kažejo na vseh straneh. Kakor hitro se je vlada postavila na stališče, da ne potrebuje narodovega odobrenja, da manjšina lahko vlada nad večino in da se v te svrhe lahko poslužuje tudi nasilja, je začel padati naš ugled.

Slovenci in centralizem.

Liberalci in samostojneži povražajo v svojem časopisju z neko sumljivo vztrajnostjo, da nam je centralizem potreben radi „narodnega edinstva“ Srbov, Hrvatov in Slovencev. Če pogledaš v „Kmetijski list“, „Jutro“ ali „Slovenski Narod“, se ti iz tega listov zrača velika skrb za bodočnost naše države. Človeku se zdi, da so takozvani „naprednjaki“ vzeli vso ljubezen napram državi v zakup. Iz pisave njihovih listov je razvidno, da smatrajo vse nasprotnike sedanje vlade kot „državi nevarne elemente“, katerim je treba z dobrim in hudim ob vsaki priliki dokazovati, da so na napadni poti.

Početje liberalcev in samostojnežev je hnavščina, kakor ji ni primere. Oni namreč dobro vedo, da je večina in sicer ogromna večina Slovencev proti centralizmu. Istotako se protivijo krivičnemu centralizmu tudi — bratje Hrvati. Ker pa belgrajski gospodje, kakor n. pr. Pribečević, Pašić itd., uvidevajo, da Hrvatov nikdar ne bodo pridobili za svoje centralistične ramene, zato so se z vso silo vrgli na Slovence. Z visokimi plačami si je Pribečević pridobil slovenskega učite-

lja. Slovenski učitelji stojijo danes z malimi, a častnimi izjemami v službi velesrbskega centralizma. Postavili so se v bojno fronto proti narodu, iz katerega sredine so sami izšli. Prigančaji za gospodarsko sužnost so med Slovenci maloštevilni. Najdete jih med slovenskimi izobraženci: advokati, uradniki, učitelji itd. Ti ljudje so v svoji brezvestnosti izkopali med slovkmetom in izobraženstvom nepremostljiv prepad. Nikdar ne bo slovenski kmet odpustil mestnim in podeželskim liberalcem, ki se zbirajo v demokratični in samostojni stranki, da so v zgodovinskih mesecih ustaviteljnega dejanja iz gole sebičnosti in strankarskega sovraštva pripravljali slovenskemu na rodu gospodarske in kulturnopolitične okove centralizma.

Slovenci nismo velik narod. V državi SHS tvorimo od strani Hrvatov in Srbov maloštevilno manjšino, ki jo zamorejo v sedanji centralistični dobi ob vsaki priliki prezirati. Liberalci in samostojneži sicer pravijo, da imamo Slovenci v Beogradu povsod važno besedo, ker nam ministrulječa celjski advokat Kukovec in dolenski mesar Pucelj. Mi smo pa drugega mnenja ter pravimo: „Ali si Kukovec in Pucelj res domišljujeta, da ju je slovensko ljudstvo postavilo na sedanja mesta?“

Bodimo odkritosrčni! Dr. Kukovec je poslanec stranke, katero je slovensko ljudstvo ob priliki volitev v ustavitvno skupščino strašno obsodilo: od 40 poslancev, ki jih je bilo treba v Sloveniji izvoliti, so dobili demokrati po milosti volilnega načina samo tri poslance. V Beogradu se pa dr. Kukovec dela tako važnega, kakor da bi v žepu nosil zaupnico vseh Slovencev. Isto velja o Pucelju. Kdo je poveril temu človeku pravico, da govori v Beogradu v imenu vseh Slovencev? Samostojna kmetijska stranka se je prerila do upliva v državi edinole s pomočjo laži, farbanja in strašne golufije. Na stotine njenih pristašev se vzpričo davčnih bremen, ki nam jih sedaj ta vlada nalaga, roti, da nikdar in nikoli ne bodo več verjeli tem političnim sleparjem.

Boj kot kedaj je jasno, da stoji večina slovenskega ljudstva v taboru kmetijske zveze, oziroma Slov. ljudske stranke. In kljub temu nam vladajo danes ljudje, katerih slovensko ljudstvo ni postavilo na njihova mesta. Minister Pucelj je član stranke, ki danes v resnici med Slovenci nima več celih 20% privržencev, Kukovečeva stranka je tako oslabela, da niti v Ljubljani, ki je že od nekaj veljala za glavno trdnjavo liberalizma, ni došla županskega mesta. V Sloveniji nam ukazuje kot najvišji uradnik —

počrajinski namestnik g. Ivan Hrišar, sicer pravičen človek, toda pristaja radikalne stranke, katere nima med Slovenci niti 150 prepričanih somišljenikov.

Voljo ljudstva so s centralizmom popolnoma pogazili! Naj se slovenski liberalci in samostojneži še tako ogrevajo za centralizem — Slovenci in Hrvati ga ne marajo in borili se bodo proti nazadnjaškemu paragrafom sedanje ustave tako dolgo, dokler si ne bodo izbojevali takšno državno ureditev, kakor bo odgovarjala potrebam in razvoju slovenskega ter hrvaškega ljudstva. Slovenci smo prestali že marsikaj, prestali bomo tudi sedanjo dobo nasilja.

Vi vsi, ki se zbirate pod zastavo naše krščanske stranke, pomnite, da sledijo žalostnim dnevom tudi srečni časi! Centralizem je prehodno stanje. Slovenci nikdar ne bomo pelagali svojih tilnikov pod tujevo peto, še manj pod bratsko. Rama ob rami se bomo z brati Hrvati borili za revizijo ustave tako vztrajno, da si bo slovensko in hrvaško ljudstvo s pomočjo avtonomij zasiguralo boljšo bodočnost.

Samostojna — Dobnik in vera.

G. Dobnik hoče ljudstvu Samostojno slikati kot krščansko stranko ali vsaj kot stranko, ki ni zoper vero. Ta mož, ki ima pred klerikalizmom tak strah, ko hudič pred križem, se zna nazadnje svojo stranko proglasiti za klerikalno! Če bi njegovi pristaši znali dosledno misliti, bi morali itak njega, ki se dela takega „zagovornika“ krščanstva, takoj proglasiti za — klerikalec, saj tako imenovani klerikalci dosti manj na političnih shodih o veri govorijo, kakor slabostojni klerikalec Dobnik in tovariši. G. Dobnik, mi vas pravčasno svarimo: pri svoji grozni navdušenosti za „samostojno krščanstvo“ ste vi v nevarnosti, da postanete sami to, kar vam je najbolj zoprno — klerikalec. Torej pazite!

Pa šalo na stran! Dobnik se to, kar bi rad dosegel, da bi namreč ljudje verjeli, da je Samostojna prijateljica vere, ne more posrečiti, ker vsa dejanja te stranke, besede in dejanja njih voditeljev in kuratorjev ravno nasprotno dokazujejo. Tako strupeno, kakor n. pr. Vršnjak, Kušar, Schnuderl, Mrmoja itd. se na Slovenskem med ljudstvom nihče ni govoril zoper vero, cerkev, duhovnike Marijine družbe, ozanjanjevali so celo namesto Kristusove pasje vero, kakor so poročali časniki. Toliko lagal

Zaklad na otoku.

iz angleškega prevedel Paulus.

(Dalje.)

„Silver“, mu je odgovoril tovariš, in opazil sem, da ni bil samo rd. č. v lice, ampak da je bil njegov glas hrupav, kakor krokarjev in da se mu je tresel kakor napeta vrva. „Silver“, mu je pravil, „star si in pošten si, ali vsaj za takega veljaš, in pogumeu si tudi — ali pa se čisto motim v tob? In hočeš mi dopovedati, da se bos tudi ti dal zvaliti od teh lopovov? Ti že ne! In kakor gotovo mene Bog vidi, jaz rajši izgubim svojo roko! Da bi jaz pozabil svojo dolžnost —“

Čuden, neznan glas ga je pričunal —

Nasel sem enega, ki je bil še pošten — In sedajle sem čul drugega.

Daleč tam zunaj v močvirju nekje je zadonel nevoljen glas, drug zadaj za njim mu je odgovoril.

In koj nato sem čul strašen, doogozategnjen krik —

Stene „Daljnogleda“ so ga odbijale, jate močvirnih ptičev so hipoma srfotale kvišku in zatemnile nebo.

Dolgo je še zvenel obupni krik — smrti v mojih ušesih, ko je že tihota spet zavladala po močvirju in ni bilo druga čuti kot plahutanje ptičev, ki so sedali nazaj na drevje, in bomenje valov ob daljne pečine —

Tom je planil po koncu kot konj, če ga zadene bič. Silver ni traval očesom. Nepremično je stal na svojem mestu, lahko naslonjen na bergo, in je gledal tovariša, kakor kača, ki je vsak hip pripravljena, da zada strupeni zob svoji žrtvi.

„John —!“ je vzkliknil Tom ter slegnil reko proti njemu.

„Roke kvišku!“ je zaklical Silver in skočil par korakov nazaj, vkljub svoji bergli gibeno in varno kakor ozurjen telovadeč.

„Roke kvišku tudi ti! — Si se vest imaš, pa se me bojiš! — Ampak, v imenu božjem, povej mi, kaj je to bilo —?“

„To —?“ je ponavljal Silver in se smejal, pa previdneje, kot po navadi. Oči so mu bile čisto majhne v vedkem, zabuhlem licu, pa žarele so mu kakor živo oglje. „To —? O —, mislim, to je bil Allan.“

Ubogi Tom je vzplamtel.

„Allan —?“ je kriknil, „Bog mu daj večni mir, zvestemu mornarju! — Ti pa, John Silver, ti si bil dolgo moj prijatelj in tovariš, odslej pa nisi več. In če umrjem kakor pes, zvest bodem: oslal svoji dolžnosti! Ubil si Allana, kaj ne? — Ubij še mene, ako me moreš! Zaničujem te!“

In pridni, pogumni Tom mu je obrnil hrbet in stopil proti obrežju.

Pa ni mu bilo usojeno, da bi bil daleč prišel —

John je kriknil, pograbil bergo izpod pazduhe in z vso silo zagnal to čudno sulico po zraku. Zadel je Toma na hrbtnico pod zatilnikom.

Ubogi Tom je zakrivil z rokami po zraku, hlastnil po sapi in padel.

Ali je bil mrtev, ali samo omamljen, kdo ve? Verjetno je bilo, da mu je silni sunek bergle zlomil hrbtnico.

Pa ni imel časa, da bi prišel k zavesti —

Gibeno kakor opica, brez bergle, in na eni sami nogi je bil Silver v hipu nad njim in dvakrat mu je zabodel svoj nož do ročaja v prsi. Tja v svoje skrivališče sem čul njegovo glasno dihanje, ko je zavihtel nož.

Ne vem, kaj se pravi, onesvečtil se, je to vem, da mi je v tistem trenutku ves svet zaplaval pred očmi: v meglenem vrtincu, Silver in ptiči tu „Daljnogled“ so plesali krog mene — zvonilo mi je v ušesih in divji glasovi so iz neznane daljave vpili name.

Ko sem se spet zavedel, je krvoločna pošast stala na svoji eni nogi, z bergo pod pazduho in s klobukom na glavi. Na trati je ležal Tom. Silver si je s šopom trave brisal krvavi nož in se ni prav nič zmenil za mrvo truplo. Vse drugo je bilo neizpremenjeno, solnce je brezsrčno sijalo na kadeče se močvirje in na skalnate vrhove in težko sem verjel, da se je zgodil umor, da je bilo trenutek prej kruto končano ubogo človeško življenje pred mojimi očmi.

John pa je segel v žep, potegnil piščalko in nekaterikrat zažvižgal v anjo, da je oglušujoče donelo skozi vroči zrak.

Nisem sicer vedel, kaj pomenijo ti njegovi žvižgi, pa nov strah se mi je zbudil — Njegovi tovariši bodo prišli —. Našli bi me —. Dva poštenika so že umorili, za Tomom in Allanom bi utegnil priti tudi jaz — na vrsto.

zoper papeža, duhovnike, cerkev, tako podlo hujškal zoper vse, kar je svetlega, še ni med nami nihče, ko samostojni agitatorji! A g. Dobnik in drugi agitatorji pravijo: mi smo za vero, celo za čisto vero, a vera naj bo samo v cerkvi, samo tam naj Cerkev in duhovnik govori, a zunaj cerkve ne, v javnosti, državi, v politiki v Soli pa nikakor ne. A ravno te vaše besede vas izdajo in dokazujejo, da ste vi in vaša stranka sovražnik vere in Cerkve. Vsak, kdor pravi, da vera in Cerkev nimata v politiki nič govornosti, je izdajalec vere in Cerkve. Lahko bi videli g. D. če ste tako dober kristjan, in zagovornik vere, da ima Bog zapovedovati tudi v politiki, v javnem življenju, v državi; božje zapovedi in resnice so merodajne, obvezne kakor za posameznega človeka, tako tudi za politiko in politike, za državo in vlado, Bog pa osebno ne hodi več po zemlji, ampak uči in vodi s pomočjo vere, verskih resnic, ki jih oznanjuje Cerkev. Če ima torej Bog pravico govoriti tudi v javnosti, v politiki, državi, ima to pravico tudi vera in Cerkev kot od Boga postavljena učiteljica in voditeljica. Kdo je res kristjan, mora to edino pravo stališče zastopati. Če sme vsak jurist ali mešetar govoriti v politiki, sme pač tudi vera, Cerkev, duhovnik, škof, papež.

Sicer pa, če imate kaj zdrave pameti, potem vendar morate pripoznati, da ima politika z vero opraviti. Če pa ima politika z vero opraviti, potem ima tudi vera s politiko; če se politika vtiča v verske zadeve, potem se sme vera tudi v politiko. Ali ni tako gospod Dobnik, saj ste študirali celo visoko šolo. Če ima kdo z vami opraviti, potem imate tudi vi z njim. Če se kdo vtiča v vaše zadeve, v vaš mir, v vaše pravice, potem ne boste rekli, da vas to nič ne briga ali da se ne smete nič za to zmeniti. Kdor se dotakne vas in vaših pravic, s tistim imate potem opraviti, imate pravico, da se branite, da svoje zahtevate. Če država, vlada, politika Cerkev, ki je božja ustanova, na miru pusti, če ji da svobodo in pravice, ki ji grejo, da more izvrševati svojo nalogo, če se ne vtiča v cerkvene zadeve, če čuva država svetost zakona in versko vzgojo mladine, potem se tudi Cerkev dalje ne bo vtičala v politiko in javnost, potem si bota obe dobri. Če pa država drugače dela, če jemlje Cerkvi svobodo in njene pravice, če podpira brezversko, če hoče mladino brezversko vzgajati, potem mora nastopiti Cerkev zoper tako brezbožno početje države, mora braniti pravice božje in vere, naj je g. Dobniku in tovarišem ljubo ali ne. Če torej vi pravite, da vera nimna s politiko nič opraviti, je to ravno tako, kakor če bi n. pr. poslanec Kirbiš, ki je bolj močan in je tekom tega leta, odkar uživa prigoljufano poslansko čast, še precej pridobil na moči in teži ter obsegu, zgrabil gosp. Dobnika za vrat ter ga davil in obdejavai, pa mu vedno pravil na uho: tovariš Dobnik, le tiho in na miru bodi, ti nimaš z menoj nič opraviti, tebe nič ne briga, kaj jaz delam. Ali bi bili vi zadovoljni g. D., ali se ne bi nič

vtikali v Kirbiša, ali si ne bi nič dali z njim opraviti? Ali pa bi mu govalo v obraz zabrusili: tovariš, toliko kakor ti z menoj, imam tudi jaz s teboj opraviti.

Sedanja vlada preganja Cerkev, krati pravice ljudstvu in Cerkvi; če pa Cerkev sebe in ljudstvo brani, pa ji pravijo samostojni, ki to krivico podpirajo: ti Cerkev, vera, duhovnik tiho bodi, ti nimaš z državo, politiko, strankami nič opraviti. Kakor se bo Dobnik branil, če ga napade Kirbiš, se brani tudi Cerkev in vera, če jo napade kaka vlada ali stranka. Ali ni tako g. Dobnik? Če hočete, da se vera in Cerkev ne bo vtičala v politiko, vam ni treba drugega kot to-le: ravnajte se v življenju in politiki po zapovedih božjih in resnicah sv. vere, pustite Cerkvi svobodo, da izvršuje svojo nalogo, podpirajte jo in branite njene pravice. Za resničnega kristjana je to sicer samoobsebi umevno, je sveta dolžnost njegova. Ako vlada, ali kaka stranka ali kak posameznik drugače ravna, mora Cerkev nastopiti ter zahtevati pravice, mora nastopiti zoper take nakane kakor je Janez Krstnik nastopil zoper Heroda in reči: vlada, stranka, politik (tudi če bi bil g. Dobnik), to ni dovoljeno! Zakaj n. pr. vlada prepoveduje Marijine družbe dijakom v Bosni, zakaj vsiljuje brezverskega Sokola v Soli, zakaj nastavlja na katoliške šole pravoslavne učitelje, zakaj noče podpirati kat. bogoslovnic, ko v pravoslavne uradno vaši dijake in jim obljubuje vso oskrbo. Zakaj niso samostojni zoper take reči pikdar nastopili, zakaj so glasovali za brezversko vzgojo v Soli, zakaj podpirajo tako vlado? Zato ker je laž, kar vi, g. Dobnik pravite, da Samostojna ni proti veri. Resnica je, kakor vse njeno dosedanje delo spričuje, da je izrecno protiverska. Se nikdar ni nastopila za obrambo vere in Cerkve in njenih pravic, ampak je najbolj strastno zahtevala proficerkve ne določbe v ustavi, njeni govorniki so tako ostudno govorili v Beogradu in doma na shodih, da se je celo Srbom studilo. Zato g. Dobnik, zagovornik protikrščanskega liberalnega učiteljstva, prijatelj brezverskega sokolstva, zagovornik kancelparagrafa itd., bodite raje tiho s tem, ne smešite se, če pravite, da Samostojna ni proti veri. Mogoče, da vam kak kratko-pameten duševni revček to verjame — a so že redki postali — za vas, akademsko izobraženega človeka je tako govorjenje žalostno znamenje, da ste ali sami tako kratkovidni, česar pa, odkrito rečeno, ne verjamemo, ali pa nalašč farbate ljudi, kar pa ni pošteno in tudi dolgo ne drži. G. Dobnik, razjasnite še nam sledeče:

Dr. Zerjav je pisal svojemu zapuščniku, da je on, oz. njegova liberalna stranka ustanovila Samostojno stranko, ki podpirala z agitacijo in denarjem. Ali si morete misliti g. Dobnik, da je dr. Zerjav tako bedast, da bo on podpiral stranko, ki je za vero, on, ki se je zaklel, da bo katoliško vero iztrebil iz slovenske zemlje? Dr. Zerjav je malo bolj brihten ko vi, pa dobro ve, kaj dela. Vašo stranko

je podpiral, ker mu pomaga pri njegovi protiverskem delu.

Dr. Vošnjak, ki je izobčen iz katoliške Cerkev in od vseh profesorjev ljubljanskega vseučilišča proglašen za človeka, ki govori vedoma neresnico, je govoril v državnem zboru, da je katoliška Cerkev največja sovražnica našega naroda, resnica pa je, da brez Cerkve Slovencev ne bi bilo več. Človek, ki tako govori o Cerkvi, ne bo šel v stranko, ki je za vero in Cerkev šel pa je v Samostojno, ker je dobro vedel, da je zbirališče kmetskih liberalcev, da je proti veri in Cerkvi, Kušar, prvi načelnik Samostojne, ki je javno rekel, da je popoln brezverec, ne bi šel k stranki, ki je za vero, šel pa je k Samostojni, ker je dobro vedel, da je protiverska, protikrščanska. Liberalni učitelji podpirajo Samostojno, ker dobro vedo, da je njihovega liberalnega brezverskega mišljenja, Samostojna blati in prepajanja krščanske učitelje in učiteljice, od učiteljstva zahtevajo, da z duhovnikom niti govoriti ne sme. G. Dobnik kako se vse to strinja z vašim samostojnim krščanstvom? To ste kristjani popolnoma nove vrste, vaš tovariš lažnjivi kljukec Schnuderl bi menda tako krščansko stališče opravičeval s stališča svoje pasje vere.

K sklepu se par pripomb. Vsi, ki so od začetka vstopili v Samostojno, niso bili tako protiverskega mišljenja, kakor njeni voditelji. Verjeli so hinavskim zapeljivcem, češ, da ni stranka zoper vero in se sklicevali na pravo, program. Toda vse dosedanje delo je bilo izrazito protiversko. Kdor torej hoče biti resen katoličan, ne sme več take stranke podpirati, odgovoren je za vse, kar bo škode prinesla veri in ljudstvu! Proč od hinavskih izdajic! V družbi bogotajcev in sovražnikov Cerkve poštemu kristjanu ni prostora!

Da ne zaslužijo nekateri vodilni samostojneži nobene vere in zaupanja, je tudi jasno, ker so po celi Jugoslaviji zasloveli kot največji talenti v lažnjivosti. Da se upa predrzno pred vsemi poslanci lagati, to spričevalo so dati in s svojim podpisom potrdili vsi profesorji slov. vseučilišča — samostojnemu voditelju Vošnjaku. Pa ga nič sram ni bilo, še tožil jih je! Lep samostojni mojster v lažeh je Schnuderl, ki je dobil zasluženi primerek lažnjivi kljukce, prekosil ga je nadmojster Urek ter se ponaša s pregovorom, ki se lepo vjema s podpredsedniško častjo, namreč: „Lažeš, kakor Urek“.

V zadnjem času mu dela hudo konkurenco kranjski samostojni poslanec Majcen, ki bo dobil od sodnije za samostojne častni pridevek obrekovalca zavoljo laži, s katerimi je počastil svojega g. župnika.

Gospod Dobnik, vi govorite radi o zlorabi vere v politiki. Če mislite s tem sebe, imate prav. Vi zlorabljate vero, krščanstvo v politične, sebične, strankarske namene. Vi imate vero in krščanstvo tako radi, kakor trn v peti, ne bodite šalobrada, ne smešite se kot zagovornik vere, ker se vam to

čisto nič ne sika in vam nihče ne verjame!

Samostojneži in naši vojaki v Srbiji.

Samostojneži in demokrati so zbrali nekaj slovenskih kmetov in pejalci so jih v Srbijo, da jih navdušijo za srbsko bratstvo. Med temi izletniki je bilo gotovo dovolj poštenih mož, katerim bi izlet po Srbiji, če bi si ga priredili na lastno roko in če bi gledali z lastnimi očmi okrog sebe, dosti koristil. Mnogo bi videli, mnogo bi spoznali in imeli bi tudi dovolj pogum za poštenja, da svoje utise o srbskih razmerah proučijo in pošteno obrtajo in opišejo. Pri tem izletu to seveda ni bilo mogoče. Videli so samo to, kar se jim je pokazalo in kar je bilo za razgled že umetno pripravljeno in urejeno, vse drugo jim je postalo prikrito. Ta izlet se da primerjati s sprehom kakoga dobrodelnega društva po vojaških barakah v zadnjih letih vojne. Da prikrije neznosne razmere in da si vzgoji dovolj patriotov, je avstrijska vojaška uprava večkrat povabila uplivnejše civilne osebe v svoje tabore. Najprej se je določilo, kaj naj se pokaže in kaj naj se prikrije, potem so začeli lepo čistiti in pometati, vojake so preoblekli v novo obleko, zamazane kotle so oprali ter za dan poseta pripravili mesto vsakdanje repe in „Dörrgemüse“ kako človeško jed, bolniki so dobili čisto perilo in povelje, da na vsako vprašanje odgovorjajo: „Dobro, izvrstno!“ in tako je bilo vse pripravljeno na obisk. Obiskovalci, ki so bili od zelo prijaznih oficirjev vodeni od mesta do mesta, ki so videli čiste bolniške sobe, okusili okusno in krepko juho, slišali toliko zadovoljnih odgovorov, se se vrnili kot največji patrioti in gorje siromaku, ki bi si poznaje enkrat drznil v njih navzočnosti govoriti, da je baš v tistih barakah stradal in trpel neznosne muke vsled krutosti in aenrage. Skočili bi mu v lice, zmerjali bi ga z lažnjivcem, češ, saj mo vendar vse videli na lastne oči!

Tako je tudi srbijanski izlet. Vse lepo po programu in obiskovalci bi danes rekli, da je bilo vse jako urejeno. Ni čudal Nagovori, napitnice, sprejmi, vino, rakija, črna kava in cigarete so tvorile neprodirno mejo med umetnim in pravim razgledom. V kraji, ki so bili določeni za sprejem slovenskih kmetov, so tudi kasarne, prav balkanske in še celo stare turške kasarne in v njih živijo naši slovenski fantje-vojaki. Niso mehkužni, niso izbirčni, mnogo hudega so že s Avstriji prestali, pa vendar se ne morejo navaditi na življenje in razmere, ki vladajo na Balkanu. Tudi oni so čuli, da je vse na delu za sprejem — rojakov Slovencev in trdno so jim prepričani, da se bo ta ali oni tudi njih spomnil in da bodo tako dobri priliko, pokazati svojim rojakom, kar se ne da opisati in kar tako nujno kaže po odpomoči. Hrana je slaba, ni sicer piela, pa pripravila naj bi se tako, da je tudi človek iz „preka“ lahko uživa, raztrgani so, nimajo perila,

Koj sem začel lezti iz goščave, tih in naglo, kolikor se je dalo, ven v odprti gozd. Cul sem, kako so se zvali Silver in njegovi tovariši, iz ti glasovi so se pospešili moje naglice.

Komaj sem bil iz grmičja, sem že začel leči in tekel sem, kakor se nihče dar v življenju, ne meneč se za smer, le naprej in naprej, samo da sem prišel iz bližine strašnih morilcev, in strah je rasel v moji duši in rasel, — do blaznosti!

In zares — ali je še bil kdo na svetu bolj zapuščen kot jaz? Ko je kapitan dal ustreliti iz topa, kako si naj upam doli k čolnom med te strašne ljudi, ki se jim še roke kadijo od sveže prelite krvi? Ali me ne bo zagrabil prvi, ki me bo videl, in mi zavil vrat kakor piščetu? In če me ne bo na ladjo, ali jim ne bo ravno to dokaz, da sem vse videl in da vem vse? Vsega je bilo konec! — Z Bogom, „Hispaniola“! Z Bogom, dobri graščak in zdravnik in kapitan! — Poginil bom od glada, ali pa me bodo ubili uporniki —

Tako sem premišljeval in tekel — kar so me noge nesle.

Prišel sem na čisto drugi kraj otoka. Pred menoj se je dvigal nizek,

dvokoničast grič, v redko zaraščenem gozdu sem bil, hrastovjaj podobno drevo je rastle tudi tukaj, pa višje je bilo in bolj vsasebi so stala drevesa. Vmes so se dvigali poredki borovci, 50—70 čevljev visoki. Zrak je bil čist in svež in ne več zatohel, kot spodaj v močvirni nižini.

Pa hipoma sem se ustavil kakor ukopan in v novem strahu mi je planilo srce.

XV.

Nekje se je odluščil kamen in je ropotaje pritrkljal po strmem skalahem griču navzdol med dreve.

Nehote so se mi obrnile oči v grič. Nekaj je z veliko naglico in gibčnostjo skočilo za deblo debelega borovca. Kaj je bilo, ali medved, ali opica, ali človek, tega nisem mogel še presoditi. Crnikasto je bilo in kosmato, toliko sem videl, več pa ne.

Strah mi je šinil v vse ude in nepremično sem obstal na mestu. Torej sem bil od dveh strani ogrožen —! Za menoj morilci in uporniki, pred menoj ta-le prežeča pošast!

Koj sem začel prštehtavati obe nevarnosti. Manjša se mi je zdelo ona

nevarnost, ki sem jo že poznal. Silver in njegovi tovariši niso bili tako grozni, kakor neznani gozdni strah, zasuka sem se na peti in se začel umikati v smeri proti čolnom, gledajoč pri tem oprezno in ostro preko ramen nazaj v grič.

Pa neznana postava se je zopet pokazala, naredila v gozdu velik krog in bila kmalu pred menoj —

Nov strah! — Utrujen sem bil — noge me niso več nesle, ne bom mogel uiti —! Toda če bi bil tudi popolnoma spočit, zastoj bi bil napenjal vse moči in se kosal v naglici z nasprotnikom. Od debela do debela je hitela čudna postava, na dveh zadnjih nogah je tekla kakor človek, pa dvakrat tako daleč je stopila —. Nikoli nisem še videl človeka tako naglo teči. Človek pa je bil, o tem kmalu nisem mogel več dvomiti.

Spomnil sem se na zgodbe o ljudozreih —. Ze sem hotel poklicati Silverja na pomoč —

Pa neznana postava se je kakor človek, četudi divji, pomiril se sem nekoliko in moj strah pred Silverjem je nanovo oživel. Obstal sem, in pogledal krog sebe, kako bi ušel nevarnosti.

Pri tem mi je šinila v glavo misel na moj nabasani samokres. Nisem bil brez trambe, strah se mi je polegla, pogumno sem se obrnil proti neznanemu prebivalcu zapuščenega otoka in sem korakal proti njemu.

Skrit je bil za drevosom, a menda me je ostro opazoval. Ko sem se mu bližal, je stopil izza drevosa in me redil korak proti meni. Pa obotavljal se je, stopil nazaj, šel spet naprej in končno je na moje veliko začudenje — padel na kolena in proseče dvignil roke proti meni —

Tudi jaz sem obstal.

„Kdo si?“ sem vprašal.

„Ben Gunu“, je odgovoril. Njegov glas je bil hrapav in hreščec, kakor skripanje zarjavle ključavnice.

„Ubogi Ben Gunu sem in tri cela leta že nisam videl nobene krščanske duše več!“

Videl sem, da je bil belokožec kakor jaz. Njegov obraz je bil prijazen in prikupljiv.

(Dalje nasled.)